

Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University

Vol. 13 No.1 (January–June) 2021

การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและพัฒนาบูธจัดแสดงสินค้าของชนเผ่า กะเหรี่ยง ต.บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

ดุสิต ทองเปรมจิตต์

คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

E-mail: dusit3333@gmail.com

บทคัดย่อ

ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอเป็นชนเผ่าที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีความเป็นมายาวนาน และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว โดยในประเทศไทยมีชาวกะเหรี่ยงปกากะญอหลายกลุ่มที่มีอัตลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาอัตลักษณ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอที่ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจภัณฑ์ และบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึกโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชนเผ่ากะเหรี่ยง ศึกษาอัตลักษณ์โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ก่อนออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบโดยใช้การตอบแบบสอบถามของผู้บริโภคจำนวน 134 คน ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ คือ ลวดลายผ้าทอและการปักลูกเดือย เมื่อนำอัตลักษณ์ดังกล่าวมาออกแบบผลิตภัณฑ์ พบว่า รูปแบบที่ 7 ได้คะแนนความพึงพอใจสูงสุด เนื่องจากการจัดวางลวดลายบนพื้นที่ใช้สัดัดกัน ช่วยขับให้ลวดลายที่วางไว้ดูโดดเด่น สะดุดตา สำหรับการออกแบบบรรจภัณฑ์พบว่า บรรจภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ได้รับคะแนนเฉลี่ยทุกด้านโดยรวมสูงสุด โดยได้คะแนนประเมินสูงเรื่องการสื่อสารกราฟิกบนบรรจภัณฑ์ และการสื่อสารอัตลักษณ์ของชนเผ่า สำหรับความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบูธจัดแสดงสินค้า พบว่า การออกแบบบูธรูปแบบที่ 1 ได้รับคะแนนเฉลี่ยทุกด้านโดยรวมสูงสุด โดยได้รับคะแนนสูงเรื่องการแสดงอัตลักษณ์ของชนเผ่า ความคิดสร้างสรรค์ และรูปแบบการจัดและนำเสนอผลิตภัณฑ์ การนำเอาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของลวดลายผ้าและงานปักของชาวกะเหรี่ยงมาใช้ในการสร้างสรรค์งานออกแบบ ช่วยเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมได้

คำสำคัญ: ชนเผ่ากะเหรี่ยง, การออกแบบผลิตภัณฑ์, บูธจัดแสดงสินค้า, ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

Souvenir Design and Exhibition Booth Development for Karen Hill Tribe of Banluang, Chomthong, Chiang Mai

Dusit Thongpremjit

Faculty of Art and Architecture Rajamangala University of Technology Lanna

E-mail: dusit3333@gmail.com

ABSTRACT

The Pga K'nyau Karen people are distinguished by their culture and wisdom. They have a long historical story and get the attention of tourists. In Thailand, there are many groups of Pga K'nyau Karen people who have different identities in each area. This research aims to study the remarkable identity of the Pga K'nyau Karen tribe at Ban Luang Subdistrict, Chom Thong District, Chiang Mai Province, and to design souvenir products, with their packages and exhibition booths employing the remarkable identity of the Karen tribe. The data about the identity was collected by visiting the tribe. Then, the extracted remarkable identity was subjected to the design of many things noted above with computer programs. The satisfaction of the design was assessed by using a questionnaire with 134 people. The result found that the remarkable identity of the Pga K'nyau Karen tribe was the pattern of weaving and the millet embroidery. After designing the product based on such identity, it was found that the seventh pattern received the greatest satisfaction since the pattern design on the surface, with contrasting colors, contributed to the increasing highlight of the eye-catching patterns. In the packaging design, the second style received the greatest average satisfaction scores in the overall assessment and the highest score in the communication of graphics and tribal identity in the packaging. For the design of the exhibition booth, the first pattern got the greatest average satisfaction scores in the overall assessment. Notably, the high scores in the tribal identity referenced the expression, the creation, and the style of product arrangement and presentation. Whenever the remarkable Karen pattern of weaving and millet embroidery is used in the design, it adds to the overall attractive creations that act as a medium for cultural dissemination.

Keywords: Karen Tribe, Product Design, Exhibition Booth, Souvenir products

บทนำ

วัฒนธรรมหัตถกรรม (Handcraft culture) เป็นสิ่งที่เคียงคู่กับอารยธรรมมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตมนุษย์ เนื่องจากหัตถกรรมสามารถช่วยให้เกิดความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด อาทิ หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาช่วยให้มนุษย์รู้จักหุงต้มอาหาร และหัตถกรรมถักทอทำให้มนุษย์มีเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น การสร้างหัตถกรรมเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เป็นไปเพื่อการใช้สอยเป็นหลัก ซึ่งต่างไปจากวัตถุประสงค์ของการสร้างงานศิลปะประเภทจิตรศิลป์ แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านกับวัฒนธรรม ดังที่ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของมนุษย์ที่มีชนบประเพณี ความเชื่อ และศาสนา เป็นกรอบกำหนด ให้ดำเนินชีวิตไปตามแบบแผนที่สืบทอดกันมาตามยุคสมัยและกาลเทศะแล้ว วัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ วิถีชีวิตของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่ดำเนินไปตามชนบประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และแบบแผนที่สืบทอดกันมาแต่บรรพกาล ตั้งแต่ลักษณะนิสัย ค่านิยม แนวคิด และภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาในกลุ่มชนนั้น ๆ โดยสมัยนี้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมพื้นบ้านในลักษณะต่าง ๆ

ความแตกต่างในทางวัฒนธรรมชนบประเพณี และวิถีชีวิต ทำให้เกิดความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสั่งสมด้วยระยะเวลาอันยาวนาน จนกลายเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นนั้น ๆ อีกทั้งเป็นเครื่องบ่งชี้ความแตกต่างของภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาซึ่งอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ดังที่พบเห็นในชนเผ่า

ต่าง ๆ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง และอีก้อ เป็นต้น ซึ่งจะมีความแตกต่างและเฉพาะตัว ดังนั้น หากได้รับการสนับสนุนและเชิดชูจะทำให้เกิดความคงอยู่ที่ยั่งยืนขึ้น อย่างไรก็ตาม โลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์การของเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการถูกกลืนทางวัฒนธรรม ซึ่งขยายตัวไปถึงชาวกะเหรี่ยงที่รับได้อิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภายนอก นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการแต่งกาย โดยการแต่งกายตามจารีตถือเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความกังวลให้ชาวกะเหรี่ยงยังคงมีการทอผ้าใช้เองในสังคม ในขณะที่ชาวเขาเผ่าอื่น ๆ เริ่มมีการนำผ้าทอสำเร็จรูปมาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายประจำเผ่า แทนการทอขึ้นใช้เอง ซึ่งทำให้ชนรุ่นหลัง ๆ ไม่รู้จักวิธีการทอผ้าแบบดั้งเดิม (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2555) การแต่งกายตามจารีตของชาวกะเหรี่ยงตามที่กล่าวถึงเป็นสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีที่ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 ที่ว่าด้วยบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ตลอดจนอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตัวเองและเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ที่ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นเวลาช้านาน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเอง ปัจจุบันเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก ทำให้มีการส่งเสริมการค้าสนับสนุนการขาย

ของที่ระลึกของชนเผ่าจนเกิดเป็นรายได้สำคัญ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ยังคงเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและเสื้อผ้าที่คงรูปแบบดั้งเดิม ไม่มีความแปลกใหม่ รูปแบบสินค้าไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร โดยมีสิ่งๆที่ควรปรับปรุงหลายประการ อาทิ ผลิตภัณฑ์ยังไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่จะปกป้องสินค้า ขาดความน่าสนใจสถานที่จัดจำหน่ายยังไม่ดึงดูดสายตา (มีผลตอบรับของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในอนาคตข้างหน้า ซึ่งอาจถูกกลืนหายไป หากไม่มีการสืบสานควบคู่ไปกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์) ผู้ประกอบการขาดความเป็นอัตลักษณ์ อีกทั้งรูปแบบไม่ทันสมัย ไม่ดึงดูดสายตา และไม่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้บริโภคเป้าหมาย เช่น ผู้บริโภคท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้กับชนเผ่ากะเหรี่ยงให้มีความน่าสนใจและหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างอาชีพ สืบทอดภูมิปัญญา และการถ่ายทอดผลงานสร้างสรรค์ที่เปี่ยมไปด้วยศาสตร์และหัตถศิลป์ให้กับคนในชุมชนชาวกะเหรี่ยง ภายใต้แนวคิดกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือ คงกรอบแนวคิดผลิตภัณฑ์เดิม (Me too) พัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Modify) หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (Innovation) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงดำเนินการค้นหา รวบรวม ประมวล และวิเคราะห์ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไป ตำนาน วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และปณิธานอื่น ๆ เพื่อใช้สังเคราะห์หาอัตลักษณ์โดดเด่นของชนเผ่ากะเหรี่ยง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง

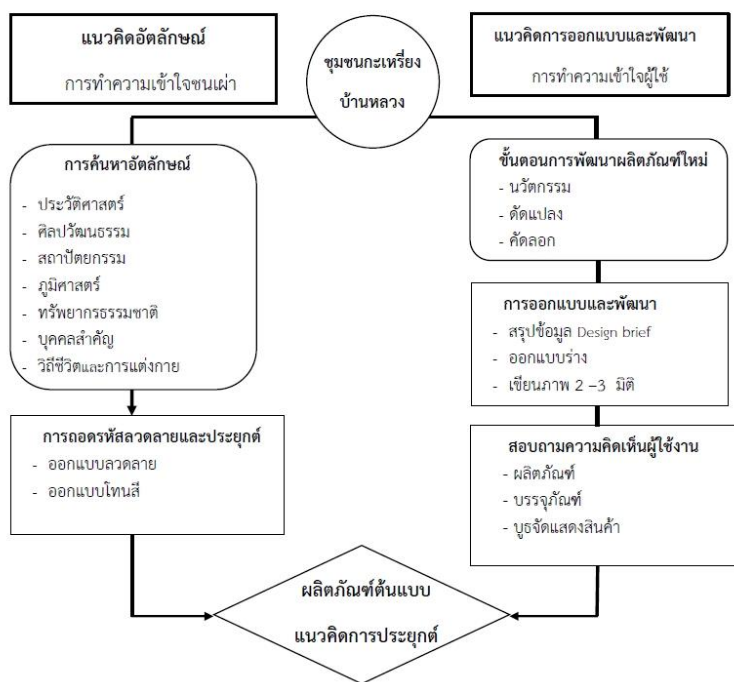
จังหวัดเชียงใหม่ และใช้อัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นแนวทางในการออกแบบ 3 อย่าง ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก บรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก และแพคเกจจิ้งสินค้าของที่ระลึก โดยใช้รูปแบบการตกแต่งแบบร่วมสมัยเป็นแนวทางในการออกแบบ เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนชาวกะเหรี่ยง ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นให้โดดเด่นขึ้น ช่วยเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ไปสู่ผู้บริโภค และเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์แสดงสินค้าของที่ระลึกของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์แสดงสินค้าของที่ระลึกของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอที่ได้รับการออกแบบขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นโครงการนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรม นั่นคือ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอมาใช้เป็นทุนในการสร้างสรรค์ ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับวัสดุและการผลิตในท้องถิ่นมาใช้ผสมผสานกับประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ให้สัมพันธ์กับการตลาดและความต้องการของผู้บริโภค ตามกรอบแนวคิดตามกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การศึกษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นของ ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

เริ่มทำการวิจัยโดยการลงพื้นที่ท้องถิ่นของ ชาวกะเหรี่ยงปกากะญอที่ตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสังเกตและ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต การแต่งกาย รวมไปถึงสภาพภูมิประเทศ สถาปัตยกรรม และทรัพยากรท้องถิ่น ต่อจากนั้น ทำการสำรวจข้อมูลกับชาวกะเหรี่ยง ปกากะญอที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนโดยใช้วิธี สัมภาษณ์เกี่ยวกับ 3 ประเด็น คือ (1) วัฒนธรรม และภูมิปัญญา (2) วัสดุท้องถิ่นภูมิปัญญาการ

ผลิต การทอผ้า และการจักสานไม้ไผ่ และ (3) ตลาด/พฤติกรรมผู้บริโภค/Mood & Tone ซึ่งการสัมภาษณ์ดังกล่าวจะทำภายใต้กรอบแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Design brief) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก คือ (1) ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจและการตลาด (2) ข้อมูลผลิตภัณฑ์และความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย (3) กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์และ Mood & Tone ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาใช้สังเคราะห์หาอัตลักษณ์ที่โดดเด่น (มีความน่าสนใจ มีจุดจดจำที่มีเสน่ห์) ของชาว กะเหรี่ยง ปกากะญอ และใช้อัตลักษณ์ ดังกล่าวในการออกแบบต่อไป

2.การออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึกของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

2.1.1 คัดเลือกชนิดผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่จะนำมาออกแบบ

2.1.2 ออกแบบร่างและพัฒนา รูปแบบ

2.1.3 พัฒนาแบบร่างด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์

2.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก

2.2.1 คัดเลือกชนิดผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่จะนำมาออกแบบ

2.2.2 ออกแบบร่างและพัฒนา รูปแบบ

2.2.3 พัฒนาแบบร่างด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์

2.3 การออกแบบบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึก

เมื่อกำหนดอัตลักษณ์แล้ว ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค จึงนำมาออกแบบบูธเพื่อการจัดแสดงสินค้า

2.3.1 นำอัตลักษณ์มาขยายผลโดยการประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

2.3.2 ออกแบบร่างและพัฒนา รูปแบบ

2.3.3 พัฒนาแบบร่างด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์

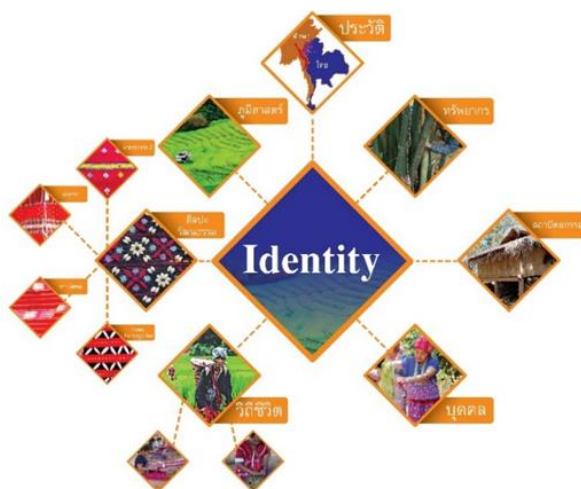
3.การศึกษาความพึงพอใจต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึกของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

รูปแบบของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึกที่ได้รับการออกแบบจะถูกประเมินความพึงพอใจโดยผู้บริโภคนจำนวน 134 คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะพิจารณาจากเกณฑ์ 3 ข้อ คือ รูปแบบ ลวดลาย และประโยชน์ใช้สอย ทั้งนี้ คะแนนความพึงพอใจจะถูกนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel (Microsoft Corporation, Redmond, WA, USA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

จากการรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาปัตยกรรม ภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติ ของชนเผ่ากะเหรี่ยง เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยง ดังภาพที่ 2 พบว่า อัตลักษณ์ที่สื่อได้ชัดเจนที่สุดคือ ลวดลายของผ้าและการปักลูกเต๋อย ผ้าที่กะเหรี่ยงทอใช้ส่วนใหญ่จะมีลวดลายประกอบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์และความนิยม เช่น ชุดหญิงสาวจะมีลายขวางบริเวณเหนืออก ผ้าถุงของหญิงแต่งงานแล้วจะทอลวดลายบริเวณไหล่อย่างสวยงาม เป็นต้น นอกจากนี้ ศิลปะการปักผ้าด้วยเม็ดลูกเต๋อยเป็นลวดลายต่าง ๆ อย่างงดงาม ถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของผ้าทอชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ ดังภาพที่ 2 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แนวคิดการค้นหาอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชนเผ่ากะเหรี่ยงปกากะญอ

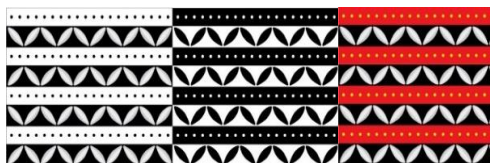
ทั้งนี้ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องแต่งกายชนเผ่ากะเหรี่ยงสามารถพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะ คือ

(1) ลักษณะเด่นเชิงรูปธรรม: ศิลปะการทอผ้าและการปักลูกเต๋อยที่สื่อความหมายและแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้ปัก มีรูปแบบการใช้สีที่เป็นอัตลักษณ์ กล่าวคือ ให้น้ำหนักกับสีดำและสีแดง ส่วนสีเหลืองและสีขาวเป็นสีตกแต่ง สีประกอบ ได้แก่ สีน้ำเงิน ชมพู ส้ม เขียว

(2) ลักษณะเด่นเชิงนามธรรม: ศิลปะการทอผ้าและการปักลูกเต๋อย เป็นการรวมวัฒนธรรมไว้บนการแต่งกายอย่างชัดเจน โดยสะท้อนถึงความเชื่อและภูมิปัญญาของชนเผ่า การปักเม็ดลูกเต๋อย เป็นความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงว่า พลังจากเม็ดลูกเต๋อยจะนำทางให้ปลอดภัยและแคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งปวง การทอเป็นวิธีการทอผ้าที่มีความเป็น

อัตลักษณ์เฉพาะของชาวกะเหรี่ยงเผ่าปกากะญอ ซึ่งมีการสืบทอดมายาวนานกว่าร้อยปี

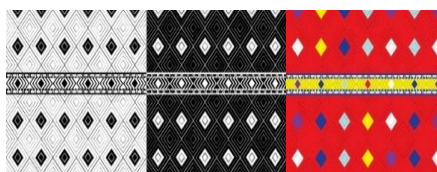
จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายการทอและการปักของชนเผ่ากะเหรี่ยง ผู้ศึกษาได้คัดเลือกลวดลายขึ้นมาทั้งหมด 5 ลาย ซึ่งมีความโดดเด่น เรียบง่าย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ แสดงได้ดังภาพที่ 3

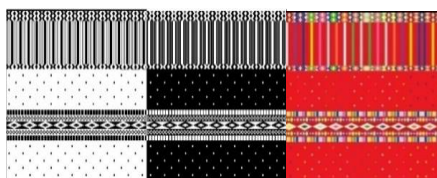
(1) ลายบ่อน้ำเต้า

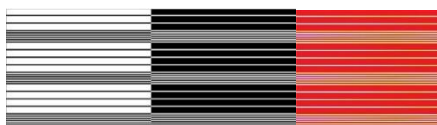
(2) ลายต่อลูกเต๋อย

(3) ลายจก

(4) ลายขีด

(5) ลายมัดหมี่

ภาพที่ 3 ลวดลายการทอและการปักของชนเผ่ากะเหรี่ยง

โดยแต่ละลายมีความโดดเด่น คือ

(1) ลายบอกน้ำเต้า โดดเด่นเรื่องการจัดวางลูกเต๋อยในลักษณะเป็นเส้นซิกแซกแบบฟันปลา ซึ่งให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวอย่างเป็นจังหวะ มีระเบียบ ไม่ราบเรียบ

(2) ลายต่อลูกเต๋อย ลักษณะลวดลายเป็นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เรียงซ้อนกันในแนวเฉียง ทำให้เกิดมิติของการเคลื่อนไหว มีความต่อเนื่อง

(3) ลายจก เป็นลวดลายที่เกิดจากการสอดด้ายสลับสีเข้าไปบางส่วนของเนื้อผ้าในตำแหน่งที่ต้องการ ลักษณะลวดลายเป็นรูปทรงเรขาคณิต ความสวยงามของลวดลายจกคือตำแหน่งที่จกนิยมใช้สีสดใส เช่น สีขาว สีเหลือง สีน้ำเงิน เพื่อให้ลายมีความโดดเด่นออกมาให้เห็นได้ชัด

(4) ลายขีด ผ้าทอลายขีดของกะเหรี่ยงมีลักษณะคล้ายของชาวอีสานแต่ลวดลายสลับซับซ้อนน้อยกว่า และของอีสานไม่นิยมทอลายขีดพร้อมกับการสลับสี แต่ของกะเหรี่ยงนิยมทอลายขีดและเล่นลายสลับสี ลักษณะลวดลายเป็นเส้นดิ่ง ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรง หนักแน่น

(5) ลายมัดหมี่ มีลักษณะเป็นเส้นนอน มีความต่อเนื่อง ให้ความรู้สึกทางความกว้าง สงบ ราบเรียบ นิ่ง ผ่อนคลาย

2.การออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึกของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอ

การทอผ้าและการปักลูกเต๋อยเป็นภูมิปัญญาที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ชาวกะเหรี่ยงภาคภูมิใจกับความสวย งามเชิงศิลปะวัฒนธรรมนี้มาก อีกทั้งเป็นที่สนใจต่อนักท่องเที่ยวและเป็นที่จดจำ จึงมักถูกหยิบยกมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่อยู่เสมอ จากการศึกษาอัตลักษณ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยง ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วย Design brief สามารถกำหนดแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดอัตลักษณ์ได้จากการนำลวดลายของทอผ้าและการปักลูกเต๋อยมาใช้ในการออกแบบกราฟิก บนผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และบูธจัดแสดงสินค้า ดังนี้

2.1.การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ผลจากการระดมความคิดร่วมกันกับชุมชนถึงผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมแก่การพัฒนาเป็นของที่ระลึกได้ข้อสรุปว่า ปลอกหมอนอิง ผ้าปูโต๊ะ กระเป๋าย่าม และผ้าพันคอ คือ ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมแก่การนำอัตลักษณ์เรื่อง

ลวดลายมาใช้ในการออกแบบ ดังนั้น ใน การศึกษานี้จึงได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 อย่าง โดยนำลวดลายของชนเผ่ากะเหรี่ยงทั้ง 5 แบบที่กำหนดไว้มาใช้ในการออกแบบ นอกจาก อัตลักษณ์เรื่องลวดลาย การใช้สีก็เป็นอีกหนึ่ง อัตลักษณ์ของผ้าทอกะเหรี่ยง ซึ่งจากการ รวบรวม ข้อมูลสามารถพิจารณาเรื่องการใช้สี ออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การใช้สี อัตลักษณ์ดั้งเดิมของชนเผ่า โดยให้น้ำหนักกับสี ดำ และสีแดง ส่วนสีขาว สีน้ำเงิน สีเหลือง และ

สีเขียว นำมาใช้เป็นสีตกแต่ง และ (2) การใช้สี ธรรมชาติ โดยสีหลักที่ใช้จะอยู่ในโทนสีเขียว และสีน้ำตาลอ่อน ถึงสีน้ำตาลเข้ม ซึ่งเป็นสีที่ได้ จากภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำวัตถุดิบจาก ธรรมชาติมาใช้ในการย้อมสี อีกทั้งเป็นสีที่สื่อถึง ความเป็นธรรมชาติได้เป็นอย่างดี จากอัตลักษณ์ เรื่องลวดลายและสีของผ้าทอกะเหรี่ยงแสดง แบบร่างของผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 ประเภท ได้ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ประเภท	ภาพด้านหน้า	ภาพด้านหลัง	แนวคิดวิเคราะห์
ปลอก หมอนอิง			ปลอกหมอนอิงเป็น หนึ่งในของตกแต่งบ้าน ที่ช่วยสร้างบรรยากาศ ภายในบ้านได้ตาม สไตล์ที่ต้องการ ดังนั้น ในการออกแบบจึงเน้น การจัดวางลวดลายบน ผ้าสีพื้น เพื่อให้ดูโดดเด่น
ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารอง จาน			ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ช่วยตกแต่งพื้นที่ รับประทานอาหารให้ เข้ากับทุก ๆ โอกาส รวมถึงเพิ่มความ เป็นอัตลักษณ์ไปพร้อม กันอีกด้วย ในการ ออกแบบจึงเน้นการ จัดวางลวดลายให้มี ความสวยงาม ลงตัว

กระเป๋าย่าม		กระเป๋าย่าม เกิดจากการนำผ้าแต่ละชิ้นมาประกอบกันโดยไม่มี การตัดให้เกิดส่วนเว้า ส่วนโค้ง เป็นกระเป๋ามี รูปทรงเป็นเอกลักษณ์ ของชาวกะเหรี่ยง ใน การออกแบบต้องการ นำเสนอลวดลายผ้า จึง ออกแบบย่ามให้มี กระเป๋าน้ำที่ตกแต่ง ด้วยลายของผ้าทอ
ผ้าพันคอ หรือคลุมไหล่		ผ้าพันคอนั้นเป็น เครื่องประดับที่มาก ด้วยประโยชน์ใช้สอย นอกจากจะช่วยกัน แดด กันลม และให้ ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ยังเป็นเครื่องประดับที่ ช่วยเพิ่มความสวยงาม ให้แก่ผู้ที่สวมใส่ได้ตาม สไตล์ที่ต้องการ ในการ ออกแบบเน้นการจัด วางลวดลายที่บริเวณ ชายผ้า เพื่อให้เห็น ลวดลายที่ชัดเจนเวลา ใช้งาน

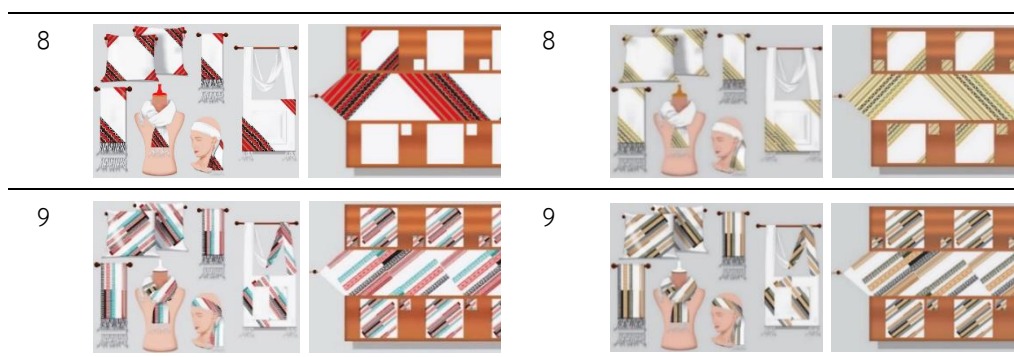
จากแบบร่างผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 อย่าง ที่วางไว้ เป็นกรอบแนวคิด ได้ถูกนำไปพัฒนาต่อด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ทั้งหมด 18 แบบ

แบ่งออกเป็นกลุ่มโทนสีดั้งเดิม และกลุ่มโทนสี ธรรมชาติ อย่างละ 9 แบบ แสดงภาพผลิตภัณฑ์ ทั้งสองกลุ่มโทนสีได้ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 รูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกโทนสีดั้งเดิมและโทนสีธรรมชาติ

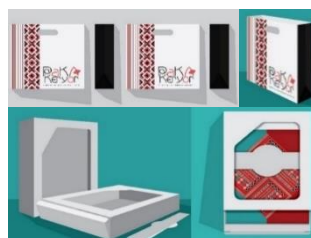
แบบที่	รูปแบบผลิตภัณฑ์โทนสีดั้งเดิม	แบบที่	รูปแบบผลิตภัณฑ์โทนสีธรรมชาติ
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	
6		6	
7		7	

2.2 การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้า ดังนั้นจึงพัฒนาบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบของกล่องกระดาษและถุง Shopping bag สำหรับรูปแบบกล่องที่ใช้เป็นกล่องแบบพับได้ (Folding carton) มีการเจาะหน้าต่างเพื่อให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ได้ เลือกใช้กระดาษอาร์ตการ์ด น้ำหนักมาตรฐาน 350 กรัมต่อตารางเมตร ส่วนถุงกระดาษ Shopping bag ใช้กระดาษอาร์ตการ์ด น้ำหนักมาตรฐาน 180 – 200 กรัมต่อตารางเมตร หรือกระดาษเหนียวสีน้ำตาล (Craft paper) ส่วนการออกแบบกราฟิก ออกแบบให้เรียบง่าย สะท้อนการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย นำวลิตถายของการทอผ้ามาลดทอนรายละเอียดของวลิตถายให้ดูทันสมัย ด้วยโทนสีดำ แดง พิมพ์บนพื้นกระดาษสีขาว ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบบรรจุภัณฑ์ไว้ทั้งหมด 2 รูปแบบ แสดงภาพแบบร่างบรรจุภัณฑ์และภาพที่พัฒนาต่อด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ดังภาพที่ 3 – 6

ภาพที่ 3 แบบร่างบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 4 ภาพ 3 มิติ บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 1

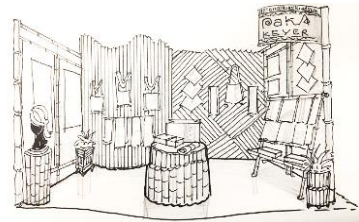

ภาพที่ 5 แบบร่างบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2

ภาพที่ 6 ภาพ 3 มิติ บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2

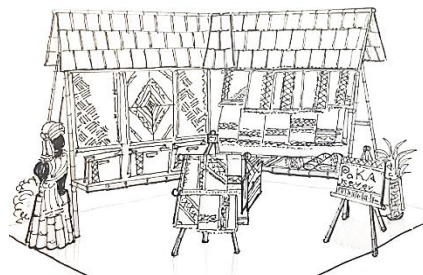
2.3 การออกแบบบูธจัดแสดงสินค้า
แนวคิดสำคัญในการออกแบบ คือ การนำเอาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีแนวคิดทางสถาปัตยกรรมในการใช้วัสดุจากธรรมชาติ (ไม้ไผ่) มาใช้ในการทำบ้านพักอาศัย อุปกรณ์และเครื่องใช้ครัวเรือน (และมีอวัยวะเสริมบางส่วน) มาใช้ในการออกแบบบูธจัดแสดงสินค้า ซึ่งต้องการจัดแสดงให้เห็นถึงวิถีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง โดยออกแบบให้มีความโปร่ง โล่ง ด้วยผนังหรือฉากกัน สามารถแขวน ห้อยสินค้าได้ และมีการใช้ไม้ไผ่มาทำชั้นวางต่างระดับ 3 ระดับ แบ่งเป็นส่วนพื้น ส่วนกลาง ส่วนสูง โดยกำหนดรูปแบบของการมองเห็นสินค้า 3 ระดับ คือ มองสูงกว่าระดับสายตา มองระดับสายตา มองต่ำกว่าระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบบูธจัดแสดงสินค้าไว้ทั้งหมด 2 รูปแบบ แสดงภาพแบบร่างและภาพที่พัฒนาต่อยอดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ดังภาพที่ 7 – 10

ภาพที่ 7 แบบร่างบูธจัดแสดงสินค้า
รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 8 ภาพ 3 มิติ บูธจัดแสดงสินค้า
รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 9 แบบร่างบูธจัดแสดงสินค้า
รูปแบบที่ 2

ภาพที่ 10 ภาพ 3 มิติ บูธจัดแสดงสินค้า
รูปแบบที่ 2

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ และการจัดแสดงสินค้าของที่ระลึก

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 134 คน แสดงได้ดังตารางที่ 4 พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.9) มีช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี (ร้อยละ 37.3) รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี

(ร้อยละ 24.6) มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 40,000 บาท ต่อเดือน (ร้อยละ 32.8) รองลงมา คือ 10,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 23.1) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานในหน่วยงานของรัฐ (ร้อยละ 38.1) และประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 23.9)

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	47	35.1
หญิง	87	64.9
2. อายุ		
20-30 ปี	24	17.9
31-40 ปี	33	24.6
41-50 ปี	27	20.1
51-60 ปี	50	37.3
3. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	14	10.4
10,001 – 20,000 บาท	31	23.1
20,001 – 30,000 บาท	23	17.2
30,001 – 40,000 บาท	22	16.4
มากกว่า 40,000 บาท	44	32.8
4. อาชีพ		
หน่วยงานของรัฐ	51	38.1
หน่วยงานเอกชน	19	14.2
ธุรกิจส่วนตัว	32	23.9
รับจ้าง	11	8.2
นักศึกษา	7	5.2
อื่น ๆ	14	10.4

3.1.ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของทีระลีก จากแบบสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่มโทนสี ได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรูปแบบที่ชอบของแต่ละกลุ่มโทนสีอย่างละ 3 แบบ แสดงผลการสำรวจได้ดังตารางที่ 5 ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์ของทีระลีกโทนสีดั้งเดิมรูปแบบที่ 1 ได้รับการคัดเลือกมากที่สุด (ร้อยละ 17.16) รองลงมาคือรูปแบบที่ 7 (ร้อยละ 15.17)

ในขณะที่รูปแบบที่ 8 ได้รับการคัดเลือกน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.47) สำหรับของทีระลีกโทนสีธรรมชาติรูปแบบที่ 7 ได้รับการคัดเลือกมากที่สุด (ร้อยละ 16.17) รองลงมาคือรูปแบบที่ 4 (ร้อยละ 14.43) รูปแบบที่ 3 (ร้อยละ 13.93) และรูปแบบที่ 1 (ร้อยละ 12.44) ตามลำดับ ในขณะที่รูปแบบที่ 8 ได้รับการคัดเลือกน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.98) เช่นเดียวกับกลุ่มโทนสีดั้งเดิม

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของทีระลีกทั้ง 2 กลุ่มโทนสี

แบบที่	โทนสีดั้งเดิม		โทนสีธรรมชาติ	
	จำนวนที่เลือก	ร้อยละ	จำนวนที่เลือก	ร้อยละ
1	69	17.16	50	12.44
2	49	12.19	44	10.94
3	33	8.21	56	13.93
4	48	11.94	58	14.43
5	41	10.20	32	7.96
6	36	8.96	39	9.70
7	61	15.17	65	16.17
8	26	6.47	16	3.98
9	39	9.70	42	10.45

3.2.ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์การสำรวจความพึงพอใจด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แบ่งหัวข้อการประเมินออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมในการผลิตเชิงพาณิชย์ ความสะดวกต่อการบรรจุ การปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์ การหีบห่อ การสื่อสารด้านกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบและความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารอัตลักษณ์ของแบรนด์ แสดงผลการสำรวจ

ได้ดังตารางที่ 6 พบว่า บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ได้รับคะแนนเฉลี่ยทุกด้านโดยรวม (4.14 คะแนน) สูงกว่ารูปแบบที่ 1 (4.08 คะแนน) โดยบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ได้รับคะแนนประเมินสูงในเรื่องของการสื่อสารด้านกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารอัตลักษณ์ของแบรนด์ (4.20 คะแนน) รองลงมาคือเรื่องการปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 6 คะแนนความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ลำดับ	หัวข้อประเมิน	รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1	ความเหมาะสมในการผลิตเชิงพาณิชย์	4.07	0.78	4.05	0.79
2	ความสะดวกต่อการบรรจุ	4.04	0.75	4.01	0.75
3	การปกป้อง คัดกรองผลิตภัณฑ์	4.16	0.65	4.19	0.70
4	การหอบหิ้ว (น้ำหนัก)	4.04	0.72	4.12	0.76
5	การสื่อสารด้านกราฟิก บนบรรจุภัณฑ์	4.07	0.72	4.20	0.73
6	รูปแบบและความสวยงามของบรรจุภัณฑ์	4.10	0.75	4.17	0.76
7	การสื่อสารอัตลักษณ์ของชนเผ่า	4.10	0.69	4.20	0.74
ค่าเฉลี่ยรวม		4.08	0.72	4.14	0.75

3.3.ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์
จัดแสดงสินค้า การสำรวจความพึงพอใจด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์จัดแสดงสินค้า แบ่งหัวข้อการประเมินออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการจัดวางแปลน การจัดองค์ประกอบ การแสดง

อัตลักษณ์ของชนเผ่า ความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบการจัดและนำเสนอผลิตภัณฑ์ และความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ แสดงผลการสำรวจได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์จัดแสดงสินค้า

ลำดับ	หัวข้อประเมิน	รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	รูปแบบการจัดวางแปลน	4.09	0.71	3.73	0.72
2	การจัดองค์ประกอบ	4.01	0.70	3.70	0.72
3	การแสดงอัตลักษณ์ของชนเผ่า	4.15	0.69	3.99	0.77
4	ความคิดสร้างสรรค์	4.13	0.77	3.82	0.83
5	รูปแบบการจัดและนำเสนอผลิตภัณฑ์	4.13	0.71	3.81	0.84
6	ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้	4.07	0.63	3.86	0.77
ค่าเฉลี่ยรวม		4.10	0.71	3.81	0.77

จากผลการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบูธจัดแสดงสินค้าตารางที่ 7 พบว่าการออกแบบบูธรูปแบบที่ 1 ได้รับคะแนนเฉลี่ยทุกด้านโดยรวม (4.10 คะแนน) สูงกว่ารูปแบบที่ 2 (3.81 คะแนน) โดยบูธจัดแสดงสินค้ารูปแบบที่ 1 ได้รับคะแนนประเมินสูงในเรื่องการแสดงอัตลักษณ์ของชนเผ่า 4.15 คะแนน) ความคิดสร้างสรรค์ (4.13 คะแนน) และรูปแบบการจัดและนำเสนอผลิตภัณฑ์ (4.13 คะแนน)

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ลวดลายของผ้าและการปักลูกเต๋อยเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ที่สามารถสื่อถึงชนเผ่ากะเหรี่ยงได้อย่างชัดเจน การนำลวดลายเหล่านี้มาใช้ในการสร้างสรรค์งานออกแบบ ช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และช่วยเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี การออกแบบผลิตภัณฑ์โดยจัดวางลวดลายบนพื้นที่ใช้สัดกัน ช่วยขับให้ลวดลายที่วางไว้ดูโดดเด่น สะดุดตา เหมาะกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่นิยมนำไปใช้ในการตกแต่ง การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึกให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องสร้างบุคลิกภาพของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนผ่านองค์ประกอบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ การออกแบบบูธจัดแสดงสินค้าของที่ระลึกให้สามารถดึงดูดใจผู้บริโภคควรสะท้อนอัตลักษณ์เรื่องวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกับธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ และมีรูปแบบการจัดแสดงผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ภายใต้การออกแบบอย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

กะเหรี่ยงปกากะญอในประเทศไทยมีหลายกลุ่ม แม้ว่าจะมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่การแต่งกายของแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะของตนเองที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะการแต่งกายจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นได้ชัดเจนถึงอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงแต่ละที่ แต่ละกลุ่ม กะเหรี่ยง กะเหรี่ยงกูร, บัญชู บัญชิตติศิริ และภรดี พันธุมกร (2562) กล่าวว่า ลวดลายและสีสันทึ่ปรากฏบนผืนผ้า นอกจากจะแสดงอัตลักษณ์ถึงความเป็นชนเผ่าแล้วยังแสดงถึงความสวยงาม ความละเอียดประณีต ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดลวดลายต่าง ๆ ที่มีการผสมผสานกันระหว่างลวดลายโบราณที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และลวดลายที่เกิดจากจินตนาการของผู้ทำได้อย่างน่าอัศจรรย์ การศึกษาที่ผ่านมามีการนำอัตลักษณ์ลวดลายบนเครื่องแต่งกายมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์มากมาย อาทิ สิงหา ปารมภ์ และนิรัช สุดสังข์ (2555) ได้นำอัตลักษณ์เครื่องแต่งกายของคนไทลื้อ บ้านหนองบัว อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มาเป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบของที่ระลึก กะเหรี่ยง กะเหรี่ยงกูร, บัญชู บัญชิตติศิริ และภรดี พันธุมกร (2562) ได้ศึกษาลวดลายชาติพันธุ์ชนเผ่าเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หมู่บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร และณรงค์ชนนทีพ่ายพิศ (2557) ได้ศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น สำหรับการศึกษานี้ได้ทำการคัดเลือกลวดลายผ้าทอและการปักลูกเต๋อยขึ้นมาทั้งหมด 5 ลาย ได้แก่ ลายบอกน้ำเต้า ลายต่อลูกเต๋อย ลายจก ลายขีด และลายมัดหมี่ และกำหนดการใช้สีในการออกแบบ

ผลิตภัณฑ์ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้สีอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชนเผ่า และการใช้สีธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้สร้างอัตลักษณ์บนงานออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

ผลจากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พบว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกโทนสีดั้งเดิมรูปแบบที่ 1 ได้รับการคัดเลือกมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบที่ 7 ในขณะที่รูปแบบที่ 8 ได้รับการคัดเลือกน้อยที่สุด สำหรับของที่ระลึกโทนสีธรรมชาติรูปแบบที่ 7 ได้รับการคัดเลือกมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบที่ 4 รูปแบบที่ 3 และรูปแบบที่ 1 ตามลำดับ ในขณะที่รูปแบบที่ 8 ได้รับการคัดเลือกน้อยที่สุด เช่นเดียวกับกลุ่มโทนสีดั้งเดิมผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 7 ไม่ว่าจะออกแบบโดยใช้โทนสีดั้งเดิมหรือใช้โทนสีธรรมชาติ ต่างก็ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปพัฒนาต่อยอดสู่การผลิตจริง ทั้งนี้สาเหตุที่การออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 7 ได้รับคะแนนนิยมสูงกว่าแบบอื่น น่าจะเป็นเรื่องการเลือกใช้สีและการจัดวางองค์ประกอบ กล่าวคือ การจัดวางลดทอนพื้นที่ที่ใช้สีตัดกัน ช่วยขับให้ลดทอนที่วางไว้ดูโดดเด่น สะดุดตา เหมาะกับลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่นิยมนำไปใช้ในการตกแต่ง คณาภาณูจน์ รักไพฑูรย์, เกษม ทิพย์ธาราจันทร์ และฐิติพร เลิศรัตน์เดชากุล (2563) กล่าวว่า การออกแบบที่ประสบความสำเร็จนอกจากจะคำนึงถึงประสบการณ์ในการใช้งานผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคแล้ว องค์ประกอบทางศิลป์ ซึ่งมีผลทางจิตวิทยาต่อผู้ใช้ก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึกรักเชิงบวกให้กับผลิตภัณฑ์ องค์ประกอบทางศิลปะ ได้แก่ เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว ลวดลาย แสงเงา สี ความ

สมดุล และการเคลื่อนไหว โดยสีถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจและการรับรู้ทางอารมณ์ ทำให้งานออกแบบสามารถสื่อสารแนวคิด ความรู้สึกไปยังผู้พบเห็นได้อย่างเข้าถึงทางจิตใจมากยิ่งขึ้น

เมื่อสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์ พบว่า บรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ได้รับคะแนนเฉลี่ยทุกด้านโดยรวม สูงกว่ารูปแบบที่ 1 โดยบรรจุภัณฑ์รูปแบบที่ 2 ได้รับคะแนนประเมินสูงเรื่องการสื่อสารกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารอัตลักษณ์ของชนเผ่ามยรี ภาคลำเจียก (2558) กล่าวว่า การออกแบบกราฟิกเป็นการนำองค์ประกอบทางศิลปะมาถ่ายทอดให้เกิดความเข้าใจในอันที่จะส่งผลทางด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภค สื่อสารถึงการใช้งานและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจนส่งผลให้ผู้บริโภคสนใจเกิดความทรงจำต่อผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรจุภัณฑ์ของฝากหรือของที่ระลึกการออกแบบกราฟิกที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อและส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า สอดคล้องกับ สุรพงษ์ ประเสริฐศักดิ์ (2552) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยให้สินค้าดูมีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ เรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์อันประกอบด้วยตัวอักษร ภาพประกอบ สี จำนวนชั้นการหีบห่อของบรรจุภัณฑ์ และรูปทรง

สำหรับความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์แสดงสินค้า พบว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ 1 ได้รับคะแนนเฉลี่ยทุกด้านโดยรวม สูงกว่ารูปแบบที่ 2 โดยบรรจุภัณฑ์แสดงสินค้ารูปแบบที่ 1 ได้รับคะแนนประเมินสูงในเรื่องการแสดงอัตลักษณ์ของชนเผ่า ความคิดสร้างสรรค์และรูปแบบการจัดและนำเสนอผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาของ วัชรระ การุณ (2559) เกี่ยวกับ

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ พบว่า ชาวปกากะญอมีวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ จึงนำวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการทำเรือนพักอาศัย อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือนชาวปกากะญอมีความรู้เรื่องการใช้วัสดุจากธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม บูธจัดแสดงสินค้ารูปแบบที่ 1 โดดเด่นด้วยโครงสร้างไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติที่กลุ่มชาติพันธุ์นิยมนำมาใช้ทำเรือนพักอาศัย การออกแบบบูธในลักษณะนี้จึงเป็นการสะท้อนอัตลักษณ์เรื่องวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกับธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเรื่องอัตลักษณ์อื่น ๆ ในพื้นที่เพิ่มเติม เพื่อทำให้เกิดความแตกต่างในการพัฒนาสินค้าและบริการในท้องถิ่นต่อไป
2. ควรผลักดันหรือสนับสนุนให้มีการต่อยอดจากต้นแบบผลิตภัณฑ์สู่การผลิตจริง

References

- Department of Social Development and Welfare, Ministry of Social Development and Human Security. (2012). **Karen**. Bangkok: Printing Business Office.
- Kanakarn Ruxpaitoon, Kasem Thiptarajan, and Thitiporn Lertrusdachakul. (2020). Application and analysis of color information using tourist attraction image processing for souvenir packaging design. **Journal of Information Science and Technology**, 10(1), 48-58.
- Kasira Phiwongkun, Bunchchoo Bunlikhitsir and Poradee Panthupkorn. (2019). A study on ethnic tribal patterns in Karen Ruam Mittr souvenir designs. **MangraiSaen Journal**, 7(2), 123-140.
- Mayuree Paklamjeak. (2015). **Good knowledge of packaging**. Bangkok: Jindasarn.
- Nongnooch Natheepayapthis. (2014). The unique identities of Pga K'nyau hand woven textiles. **Journal of Community Development and Life Quality**, 2(1), 113-121.
- Singha Prarom and Nirat Soodsang. (2012). Souvenir's design identities by Tai Lue costume: The Tai Lue community. Ban nongbua, Amphur Thawangpha, Nan Province. **Art and Architecture Journal Naresuan University**, 2(2), 25-34.
- Surapong Prasertsak. (2009). **Packaging elements that effect price value** (Master's thesis). Silpakorn University. Bangkok.
- Viboon Leesuan. (1996). **Folk arts and crafts**. Bangkok: Compact Print.
- Watchara Karoon. (2016). **Pgazk'nyau 's Life Learning Center**, Chiangmai (Bachelor thesis). Sripatum University. Bangkok.